

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 20.) Utkommer hvarje Söndag.   Götheborg den 18 Maj 1851.   Pris för år: 4 Rdr. B.co.   (V årgången.)

Paul Peter Rubens.

Född i Köln 1577. Död i Antwerpen 1640.

Paul Peter Rubens var son till en adlig rådsledamot i Antwerpen, som vid de borgerliga oroligheterna i Brabant begaf sig till Köln, der Paul Peter föddes och redan tidigt åtnjöt en icke allenast bildad, utan egentligt lärd uppfostran. Efter sin faders död blef han lemnad till grefvinnan Lelaing i Pagetjenst; men emedan kamraternas utsväfvande lefnad misshagade den sedige ynglingen, bad han sin mor att taga honom hem, och yppade för henne sin oemotståndliga böjelse för måleriet. Hos sin mestare Veenius gjorde han härfpå så snabba framsteg i konsten, att han efter några få år öfverträffade sin lärare, hvilken nu rådde honom att fortsätta sina studier i Italien. År 1600 reste han till Mantua och trädde såsom hofkavaljer i hertigens af Gonzaga tjenst, hvilken i åtta års tid mestadels sysselsatte honom med resor, beskickningar och konst-produktioner. Vid en mission till hofvet i Madrid blef han af konung Philip IV öfverhopad med hedersbevisningar och skänker, samt målade hans porträtt. — Ändtligen hemkallade honom tidningen om hans mors farliga sjukdom. Han ilade till Antwerpen, men träffade henne icke mer bland

de lefvande, hvilket gick honom så till hjertat, att han i fyra månaders tid inneslöt sig i S:t Michaels kloster, der blott konst och studier förmådde något lindra hans sorg. År 1609 ingick han äktenskap med Isabella Brant, dotter af en rådsherre i Antwerpen, byggde sig der ett präktigt hus, hvilket han sjelf målade *al fresco*, och en ståtlig atelie, hvori han sedermera skapade en myckenhet af mästerverk och dy-medelst förvärfvade sig en omätlig rikedom. Att Rubens hann måla så många porträtter blir derigenom begripligt, att han till de flesta blott tecknade grundragen, lät dem

utföras af sina bästa elever och sedermera endast lade sista handen dervid. Att han var utomordentligt bevandrad i historien, filosofien och de sköna konsterna, samt att han talade sju språk, var allmänt bekant; men år 1628 erfor man äfven att han var en lika skicklig diplomat, när infantinnan Isabella sände honom till Madrid att bringa en förlikning mellan Spanien, Nederländerna och England till stadga, äfvensom han år 1630 slöt en fred mellan Spanien och England, hvarför båda konungarne belönade honom med sin vänskap och rika skänker. År 1626 hade han förlorat sin första maka,

och gifte sig derefter med Helena Forman, ett fruntimmer af sällsynt fägring, och som ofta tjenade honom till modell för hanstafior. Hans fem sista lefnadsår förbittrades mycket af gikten, så att han ej mer kunde förelaga några större verk. Den 30 Maj 1640 dog han; liket blef med utomordentlig ståt bisatt i ett af Jakobs-kyrkans kapell; hans maka och barn läto der åt honom uppresa en skön grafvård.

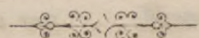
Rubens är en af de stora universella andar, dem naturen blott sällan frambringar. Man finner hos honom konstnären, den lärde och statsmannen förenade. Hans märkligaste och i sanning undrånsvärda förtjenst i måleriet består förnämligast i den univer-

Paul Peter Rubens.

salitet, han röjde i hvarje del af nämnde konst, i den rikedom på ideer, i den lärdom, i den storartadt djerfva skapelseförmåga, i den lätta behandling, man kunde nästan säga förakt för penseln, i den karnation af lif och sprittande fullblodighet, som aftvang Guido Reni det yttrande, "att Rubens blandade blod i sina färger." — Titiens och Veroneses verk voro hans mönster, efter hvilka han i början synnerligast bildade sig. Allt hvad Rubens företog i måleriets olikaste slag, lyckades honom. Hans landskaper, hans djur- och jagstücken, hans historiska tafflor utmärka sig lika mycket genom tankarnes rikedom, originell komposition, styrka och sanning i uttryck, storhet i stil, skönhet i färgläggning och fulländad konst i ljusdunklet. Hans eldiga genius tillät honom dock ej att ihärdigt sträfva efter renhet och skönhet i formerna. Till graciösa, naiva, enkla ämnens framställning var han således mindre egnad, hvaremot få målare komma honom nära i framställningen af häftiga lidelser och storartade, mäktiga ideer. Bland hans hufvudsakliga verk förtjena De menlösa barnens mord, i München, och Katharina di Medicis historia, i Paris, att serskildt nämnas.

(Ny Plutarch.)

Norra Afrika. Lejonjagt.

(Forts. fr. N:o 19.)

Så, t. ex., lyder en af dem: "Hitkallen klagoqvinnor att gråta öfver en förtjusande gazell, som, enligt Guds vilja, af pesten slagen på vredens dag, nedsteg i det tysta lägret. Hennes yttre, likasom hennes inre, var ädelt och bar skönhetens prägel. Hennes namn var Hannah, maka till Rabbi Joseph, af Buleis familj. I månaden Siwan, år efter verdens skapelse 5517, uppsteg hennes ostraffliga själ från hennes makes kärlek och glädje, till den högsta himmelen.

Ur ett till de afrikanska bergen, på jagt och äfventyr uttågande fransyskt sällskaps resebeskrifning meddela vi våra läsare följande: Sedan de resande hade lemnat det solheta Algier med dess underbara blandning af färger, religioner och drägter, hvita, svarta och kopparfärgade menniskor, mohrernas glänsande kobigas, beduinernas burnusser och marseilleanernas runda wams, samt döfvade af alla de moderna språkens förbistring, drogo de genom ett af tvenne rader kullar bildadt pass, uppåt bergen. Ju högre de uppstego, desto mera funno de bergen bevuxna och tätare bebyggda med sköna villor, tillörande de särskilda

konsulerna och rika köpmännen i Algier. Häckar af aloë och cactus, ogenomträngliga till följe af deras lifsfarliga taggar, frodades på ömse sidor om vägen. Icke långt ifrån sig sågo de palmer, oranger, cypresser, pinier och trädhöga rhododendrer i den herrligaste skönhet och blomstring. Vid middagstiden måste de med resignation underkasta sig att afhöra en af infödingar komponerad och exequerad musik, hvilken i Europa skulle hedrats med namnet charivari. Det var i sanning putslustigt nog att se femton till tjugo musikanter sitta i nedbukad ställning och af alla krafter blåsa på ett slags oboë. Noter hade de icke och behöfde inga sådana heller, för att frampressa de fyra eller fem jemmerliga toner, som utgjorde instrumentets hela omfång. En af dem, hvilken som först fick det infallet, började musiken; de öfriga föllo sedan in, den ene efter den andre; snart ditkommo andra dylika musikanter, sållade sig till de första, nedbukade sig och försökte öfvertona dem. Deras kinder stodo utspända, värre än på kyrkenglar; deras ansigten blefvo eldröda och ögonen voro nära att pressas ur sina hål; men hvar och en gjorde sitt bästa och blåste af alla lifvets krafter; hufvudsaken var att göra så mycket larm som möjligt! Man hade nästan kunnat hålla vad om att hvardera af tonkonstnärerna hade en kallt under sin burnus och der aflädde honom skinnel.

Natten tillbringade de resande i en Zawiah. Detta är en anstalt som af ingenting motsvaras i de europeiska länderna. Det är ett kapell, hvilket tjänar stiftarnas familj till grafvård, och till hvilket familjens vänner och tjenare vallfärda; det är en moské, i hvilken de närboende stammarnes moslems bedja för den afidne, en skola, hvori alla vetenskaper läras och hvarest såväl barnen, som deras lärare, på vissa tider församlas, för att sysselsätta sig med juridik, historia och theologi; det är en asyl, hvarest alla förföljda finna en säker tillflykt, ett slags gästgifveri och sjukhus, hvarest den resande, den sjuke och den fattige, kan erhålla herberge, hjälp och vård, kläder och föda; en byrå för det allmänna bästa, hvarest nyheter utbytas och dagens historia författas; slutligen ett bibliotek, som efterhand ökar sig genom afkastningen af de i skolan sysselsatta personernas arbete. Naturligtvis hafva dessa zawias, för att kunna bestrida de stora utgifterna, ganska betydliga inkomster, hvilka till största delen bestå i kringliggande egendomar.

I dessa anstalter är det som Nord-Afrikas läkare med framgång behandla så-

dana sjukdomar, mot hvilka den europeiska vetenskapen ingenting kan uträtta. En läkare hos kejsaren i Marocko, som uppehållit sig i England för att der förse sig med europeiska läkemedel, har meddelat flera ypperliga metoder för åtskilliga sjukdomars behandling. Han har försäkrat att den marockanske läkaren har att tacka de infödde i närheten af Atlas för de verk sammaste af sina medikamenter. Man må icke förvånas häröfver, då man besinnar, att många af de kostbaraste, ännu brukliga europeiska läkemedel erhållas af vildar. Den virginiska ormroten, perubarken, m. fl., höra dit. Enligt marockanernas utsago finnes i det iure af Sahara (den stora afrikanska öknen) en magnetisk klippa, af hvilken ett vatten destilleras, dock i ganska ringa mängd och i form af dagg, som äger alldeles utomordentliga egenskaper. Verkliga fakta hafva bevisat att detta vatten i betydlig mån höjer lifskrafterna. Snabblöpande dromedarer förtskaffa det till Marocko. Det vanliga drickesvattnet fördunstar snart i karavanernas läderkärl, men detta är icke fallet med nämnda medicinska vatten.

Märkvärdigt var det stora antal ruiner som de resande funno nästan öfverallt på sin väg. Denna omständighet härrör af den bland nordafrikanerna i mångfaldig form rådande vidskepelsen. Om ett hus bygges och någon af byggnadsmännen afbryter ett ben eller eljest skadas på något sätt, så fortsättes icke byggnaden, emedan den händelse anses såsom ett olyckligt omen; till och med materialerna blifva icke begagnade, och så få de ofta halfärdiga, eller stundom nästan fullbordade byggnaderna stå obegagnade, tills de falla i ruiner. En utmärkt skön och stor bazar var under byggnad i Tunis; butikerna voro redan uthyrda, då ägaren helt oförmodadt dog. Ingen af de "rät'rogne" vilja då flytta in i densamma och till följe deraf står bazaren nu öde och obegagnad. Af samma orsak ville icke Beyen bebo det herrliga palatset i Tunis, som blifvit uppbyggt af hans företrädare.

De resande beskrifva sin bestigning af Atlas sålunda: "I daggroningen började vi färdas uppåt den norra sidan af berget. Vid våra fötter dånade en häftig flod, hvars stränder voro tätt bevuxna med Oliv-, Johannis- och Nötträd, Acacier och herrliga cedrar samt dvergpalmer och tjockt gräs. Klipporna återijudade af Schelluk-jägarnes (infödda bergsboers) rop, och så ofta vägen tog en annan riktning, visade dalens krökningar och den aflägsne slätten, likt en laterna magica, ständigt nya skönheter.

Öfver det täta löf-hvalfvet höjde sig de resliga cypressernes och popplarnes grenar. Tystnaden i dessa paradisiska nejder, hvarest man i öfverflöd finner allt hvad som under denna glödande himmel kan vara önskvärdt, hvilat, svalka, den skönaste gröna färg i alla nyancer och en balsamisk luft, afbrytes endast af de lifliga gazellernas glädjeläten och af de silfverforsande bäckarnes brus. Genom öppna ställen i nämnde löf-hvalf skådar man, då och då, den öviga snön på bergspetsarna. Sedan vi tillbringat flera mödosamma timmar med uppåtstigandet, höjde sig plötsligen framför oss, likasom en jättemur, ofantliga branta sandstensmassor, från hvilka vilda stengetter nyfiket nedblickade på oss. En ny vändning, och det åsklika dån, som vi länge förnummit, blef oss nu förklarligt. I en åtminstone femhundra fot djup, lodrätt klippremna nedstörtade en brusande och skummande ström. Här funno vi de sista menckliga boningar, de vilda atlasjägarne af lera uppförda kojor. Denna scen var så storartad och dock så mycket erinrande om vår hembygd, att en skildring af det intryck den utöfvade på oss skulle trotsa den aldri yppersta pennas förmåga. Snart upphörde allt lif, all vegetation i de allt högre och allt mera ödsliga bergsregionerna. Vi befunno oss nu på en af dessa stora, märkvärdiga bergsplatåer, som endast Atlas kan uppvisa. Knappast förmådde våra blickar nå gränssorna af denna sterila, klipp-uppfyllda bergsöken. Här kastar ingen fågels vinge sin framilande skugga öfver den nakna marken, ingen syrsa synes hoppa mellan stenarne, intet grönskande blad, nej, icke ens den minsta mossan synes någorstades till. Vi trodde oss stå på mausoleen öfver en utdöd gigantverld. Sannolikt hade före oss ingen europeisk fot beträdat denna del af jorden.

Efter nedstigandet utför bergets sydliga sida, kunde de resande icke, till följe af brist på vägvisare, besöka de berömda heta källorna der i närheten. Vi tillåta oss dock att, så långt våra materialier och vårt magasins utrymme medgifver, bringa våra läsare några underrättelser om såväl nämnde källor, som några andra märkvärdiga naturförhållanden i grannskapet af desamma.

Dessa källor löra till de hetaste på hela jorden. Deras minsta värma är 71° Reaumur, och deras högsta sällan öfver 76°, men på ett ställe, hvarest en ny stråle uppsteg, hade vattnet då 80° temperatur. (Baden i Leuk, de varmaste i Europa, hafva en temperatur af 41° R.) En kemisk undersökning af vattnets beståndsdelar var

tyvärr icke möjlig, men redan en flyktig iakttagelse utvisade att det innehåller en betydlig mängd kolsyra samt kolsyrad jern och svafvelbundet vätgas. Källorna äro belägna i en trång, dyster bergdal, bevuxen med sköna små vexter och buskar. Den stora källans brusande kokning och de svarta uppåt hvirflande ångmolnen förmärkas redan på afstånd, men innan man njuoter den sköna anblicken af Hammam-Meskhutin, dröjer det beundrande ögat vid de besynnerligt formade klippgrupper, hvilka likasom en mängd isolerade, arabiska tält höja sig öfver den blomstersmyckade marken. Dessa klippors färg är, likasom deras storlek, olika, från det mörkaste askgrått till det mest bländande snöhvitt. De minsta äro 2 till 3 fot, men de större ända till 20 fot höga. Anblicken af dessa sällsamma klippmassor, invid hvilka en mängd rykande ångpelare uppstiga, är i hög grad öfverraskande. Alla dessa pyramidklippor befinna sig på en slätt och utgöra en produkt af källorna. Vattnet, kokande hett och med ett squalpande ljud uppstigande ur öppningar i marken, bortflyter genom dalen, och afsätter dervid en stor mängd kolsyrad kalk. På detta sätt formerar sig omkring källans mynning ett ljusrött kalklager. Öfvanpå detta hopas efter hand nya lager, i det de undre förstoras genom det längs deras kuster nedrinnande vattnet. Sålunda höjer sig småningom en kalkkulle, hvars öppning slutligen tillstoppas af den deri sig afsättande kalken. Källan söker sig då ett annat utlopp, hvarest den finner mindre motstånd. De resande funno flera sådana nybildade källor. Dessa äro snöhvita och ännu mjuka, men de äldre af grå färg och hårda som granit.

I grannskapet af källorna finnas ruiner af romerska bad, hvilka dock icke blefvo närmare undersökta. Dessa ruiner bidraga icke litet att med sina pittoreska former öka den underbara traktens skönhet. Man varseblifver tydligen fragmenter af cisterner och smärre badkar. (Det är märkvärdigt att ingen af de gamla skriftställarne, som lemnat oss underrättelser om Numidien, omnämner dessa bad, så att vi känna icke ens deras romerska namn.)

Ett fasansfullt ställe är det vid det stora ångande vattenfallet. Öfver en mängd kalkklippor och förstenade djur- och vextgrupper störtar den sjudande vattenmassan (så vidt man vet, den enda i sitt slag, på hela jorden) inom böljande ångmoln, likasom en hväsande jätteorm, med ett åsklikt ljud, ned i afgrunden. Ifrån hvarje utskjutande klippstycke återstudsar den heta vattenstrålen och faller sålunda, utvecklän-

de svarta rökmoln, från den ena afsatsen till den andra, tills han vid klippans fot förenar sig med de öfriga vattenstrålarne och bildar en het bäck, som ännu på ett afstånd af flera hundra steg håller en temperatur af 60° R. Stränderna af denna bäck, äfvensom källornas omgifningar hafva den herrligaste, mest yppiga vegetation, hvilken icke kan vara annat än öfverraskande i sin kontrast med de sterila klipporna och de rykande källorna. Blommorna vid stränderna hade sällsamma former och tillhörde helt och hållet obekanta vextarter.

I hög grad märkvärdig är sagan om ursprunget till dessa källor, hvilka af araberna kallas: "de förbannade källorna." Enligt denna saga lefde fordom der i trakten en rik arab, som, sedan han mutat kadi och presterna, ingick äktenskap med sin syster. Bröllopet firades med högtidlig ståt, men Allah slungade sin förbannelse öfver de brottslige. Det vigda paret, kadi och alla bröllops-gästerna förvandlades då till stenfigurer som nu betäcka Hammam-Meskhutins mark. De från det gudlösa huset flyende åskådarne blefvo likaledes förvandlade till sten och utgöra nu de många med besynnerliga ojemnheter betäckta klipporna der i trakten.

På andra sidan om stora och lilla Atlas branta bergskedjor, omkring 50 eller 60 tyska mil från nordkusten, utsträcker sig ett sandhaf af många hundra miles vidd, nemligen den ofantliga öknen Sahara. Endast på få och spridda ställen uppvälla källor ur marken, med det renaste, mest välsmakande vatten. Dessa äro omgifna af förtjusande oaser, uppfyllda med de herrligaste blommor och frukter. Långt söder ut, uppstiger slätten till en betydlig höjd. Der börjar negrernas underbara hemland. Der ökas oasernas antal och formera den ännu icke undersökta arkipelagen Tuat. På dessa oas-öar i sandhafvet räknar man, enligt arabernas utsägo, lika många byar, som dagar i året. Deras innevänare, Tuariks eller "beslöjade", svärma, sedan de äldsta tider, omkring i södra delen af Sahara ända till Nigerfloden, och från Oceanen i vester ända till Abyssiniens gränser i öster. Deras hufvud betäckas af en lång, röd mössa och sitt hår bära de i långa flåtor. Ett stycke sidentyg tjenar dem till slöja, ty sådana menniskor som vi, säga de, våga icke visa sina ansigten. De äro öknen pirater och ridå vanligen på Maharis.

(Forts.)

De tre vise Männenn.
Af Paul Rubens.

De tre vise Männenn

af Paul Rubens

De tre vise Männenn
af Paul Rubens

De tre vise Männenn
af Paul Rubens

Anna af Österrike.

Nästan alltid har det fått ett dåligt slut, när en kvinnas småaktiga ärelystnad har bemäktigat sig statsrodret; och så var det äfven tvenne svekfulla drottningar som isynnerhet hjälpte till att framkalla en af de förfärligaste katastrofer i världshistorien, den första franska revolutionen: Maria af Medici, Ludvig XIII:s moder, och Anna af Österrike, hans gemål. Smyckad med alla skönhetsens behag, en hög imponerande gestalt, men utan kärlek till sin likaså slutne och misstänksamme som svage gemål, till och med behandlad af honom med den mest isande köld, kände Anna af Österrike en hjertats och lifvets tomhet, som beredde en fruktbar jordmon för det hos henne uppspirande fröet till medfödd äregirighet och svek. Dotter af Filip III af Spanien och född i Valladolid den 22 September 1601, förmäldes hon redan år 1605, nästan ännu i vaggan, med Ludvig XIII; men lefde med honom, till en del i följe af hennes moders, Maria af Medicis intriger, i en nästan oafbruten spänning, hvilken ännu mera stegrades, då Ludvigs misstänksamma lynne relades till det yttersta af tvenne särskilda omständigheter. Den ena angick hans värdighet som make, den andra hans ställning som konung.

Den unga, älskvärde och galante hertigen af Buckingham hade som engelsk gesandt kommit till franska hofvet, bemödade sig om drottningens gunst, och det är bevisat, att hans bemödanden ej blefvo utan följder. Konungen hyste misstänka, uppretad af Richelieus ingifvelser, hvilken å sin sida sjelf drefs af svartsjuka och hämndbegär, i det att Anna ej allena hade tillbakavist hans egen kärleksförklaring med hän, utan tillika skrattat åt hans hotelser. Emedan det nu var honom mest om hjertat att få den lyckligare älskaren ur vägen, gömde han sig bakom konungen och förstod att genom honom utverka Buckinghams återkallande till England. Buckingham afreste också verkligen med stor ståt till Calais, för att följande dagen sätta öfver kanalen; men vände förklädd och okänd midt om natten tillbaka till Louvren, hade flera timmar ett hemligt möte med drottningen och lemnade först slottet kort före dager. Richelieu hade derom alls ingen aning, men väl erfor han sednare genom sina spioner, att Buckingham vore i besittning af ett dyrbart axelskärp, som han medlagit som ett minne af drottningen, och

härpå byggde han en djefvulsk plan att med säkerhet bereda drottningens undergång. Det nämnda axelskärpets var en konungens skänk åt sin gemål; Richelieu fann tillfälle att låta tvenne af detsamma utomordentligt konstrikt arbetade tofsar bortkomma, och uppfordrade nu konungen, om han ville öfvertyga sig om sin gemåls trohet, att bedje henne, att hon för hans skull borde bära det omnämnda axelskärpets på den hofbal, som skulle ega rum några dagar derefter. Konungen gick i fällan, ställde sin af Richelieu dikterade önskan till drottningen, och hon, som ej anade något godt, lofvade bära smycket; ty en kvinna af hennes halt är icke så lätt att bringa ur fattning. Så snart hon hade blifvit ensam, sände hon en af sina förtrogne som kurir till London, för att hemta axelskärpets. Kuriren anländer till Buckinghamham, denne upptäcker tillfälligtvis, att tvenne af tofsarne saknas på skärpet, vädrar oråd, men lyckas dock, trots arbetets svårighet, att få de bortkomna tofsarne hastigt ersätta genom guldarbetare i London, och kuriren, derigenom för länge uppehållen, återvänder först med smycket i det ögonblick, då balen redan börjat och drottningen öfverlemnadt sig åt den häftigaste förtviflan. Två minuter sednare inträdde hon okonstlad, likasom intet förefallit, med det ominösa axelskärpets öfver skuldran, i balsalen och Richelieu måtte upplefva den skammen, att konungen kallade honom en baktalare och behandlade honom högst onödigt.

Men Ludvig kunde bättre umbära sin gemål, än sin minister, och det dröjde icke länge, så trodde han mer än förut på den sednares ingifvelser. Afskräckt genom den dåliga utgången på sitt försök att väcka konungens svartsjuka, sträfvade nu den under tiden till kardinal utnämde Richelieu, att framställa drottningen såsom invecklad i politiska intriger med utlandet, och detta var ett fält, på hvilket drottningen åtminstone icke lät sakna anledningar. Han visste dervid så skickligt kombinera facta och att göra resultatet så åskådligt för konungen, att Ludvig, som aldrig såg med egna ögon, trodde allt det, hans minister ville, ja, fattade till och med genom Richelieus inblåsningar den misstänka, att Anna stiftade en sammansvärjning emot hans lif, för att sedan äkta hertigen af Orleans och derigenom sätta denne på thronen. Men då konungen med skarpa ord förebrådde henne detta, skall hon föraktfullt hafva

svarat honom: "Det skulle i sanning vara nödan värdt att begå en så stor förbrytelse för en så obetydlig lön."

Oafslätligen förföljande henne, beskyldde Richelieu henne derpå för en straffvärd korrespondens med drottningen af England, hertigen af Lothringen och konungen af Spanien, hennes broder, och detta bragte konungen så i harnesk, att han gaf sin öfverpresident den kränkande befälningen att undersöka drottningens papper i alla hennes gömmor, ja till och med på drottningens egen person. (Se planchen).

Det slutliga resultatet af alla dessa uppträden, och hvilket jemväl var en följd af deras olika temperament, var, att Ludvig lefde med sin gemål i det spändaste förhållande, icke hade besökt henne på flera år och höll sig därför skadeslös hos sina metresser. I synnerhet var det en bland dessa, en fröken Lafayette, som han omfattade med mycken dyrkan, och då hon, trött af hoflifvet, hade dragit sig tillbaka i ett kloster, tillbragte han ofta hela timmar vid dess gallerdörr, för att samtala med sin väninna. Då hände det en dag, just under hans vistande i klostret, att ett så dåligt väder inträffade, att han omöjligt kunde återvända till Versailles; han såg sig därför nödsakad att tillbringa natten i Louvren hos sin gemål Anna, och nio månader efter denna natt nedkom Anna, den 5 September 1638, efter ett 22-årigt barnlöst äktenskap, med sitt första barn, Ludvig XIV, hvilken, änskönt öfveröst med glans af sin tidsälders smickrare, dock i alla delar var sina föräldrar fullkomligt värdig, ja till och med vida öfverträffade dem i lättsinne, frivolitet och utsväfningar. Han medbragte genast trenne tänder till världen, och föll med desamma sin adliga amma så besvärlig, att man slutligen antog en bondhustru till amma, som i ångsten med stryk använde honom från att bita.

Drottningens egentligt politiska lif började först den 14 Maj 1643, då Ludvig XIII dog; Richelieu hade redan ett år förut gått före honom. Hon utnämndes till regentinna och oinskränkt förmynderska för sin son. I Richelieus ställe trädde den långt mindre skicklige Mazarin, och Anna lefde i de första åren lugnt, endast skötande sina nöjen. Mazarin, hennes ödmjuka tjenare, lät det alltid vara sig angeläget att anskaffa de nödiga penningarne till hennes utsväfvande nycker, hennes lyx och gränslösa slöseri, och förbittrade sinnena genom stränghet, hersklystnad och för-

dubblade pålagor till den grad, att det till och med i de första dagarna af år 1648 kom till oroligheter. Det egenmäktigt sammanträdande parlamentet upphäufde de nya skattlagarne, och änskönt drottningen i vredesmod lät hänföra sig till det yttrande: "aldrig skulle hon medgifva, att dessa kanaler fingo angripa konungens värdighet," måtte hofvet dock slutligen vara belåtet med att den unge hertigen af Condé medlade fred med Frondeurerna (d. ä. galpojkar som kasta stenar, så kallade nemligen hof-folket det motspänstiga parlamentet) och återförde den till honom flyktade kungliga familjen till Paris. Då derefter Condé vann sin seger öfver erkehertig Leopold, utropade drottningen: "detta skall parlamentet mycket få ångra," hofvet trodde sig nu åter kunna våga allt, den blindaste reaction var snart i full gång. Men parlamentet öfvergaf icke folkets sak; det fordrade i synnerhet den förhatlige Mazarins aflägsnande. Men regentinnan, hvilken, ledd af Carl Is öde, som hon tillskref hans minister Straffords skynfliga uppoffrande, trodde sig böra bibehålla Mazarin, och änskönt hon uppträdde med den största energi, visste hon dock att återföra det lättrogna folket till ett sådant förtroende, att det, då hofvet åter intågade i Paris, till och med kysste Mazarins händer och drack hans skål. Drottningen sjelf var nära vid att blifva sönderrifven af fiskmångierskors och andra torgmadamers ömhetsbetyg.

Genom dessa erfarenhetsrön hade Ludvig kommit till den öfvertygelse, att det vore bäst, om han herrskade obetingadt och utan motsägelse; derifrån hans beryktade: *Vétat c'est moi*. Med besegradet af Mazarins motståndare voro de sista skrankorna för ett absolut herskarvälde nedbrutna. Adeln sökte fortfarande blott att lysa genom sin belevnhet och hofmanna-kryperi, och parlamentet lånade villigt handen till utförandet af despotiska beslut. Mazarins förmånenhet var i jemt tilltagande, sedan den unge konungen, änskönt redan myndig den 7 September 1715 (?), stod helt och hållet under hans ledning. Genom att gifva efter för hans för alla lidelser och njutningar mottagliga sinne, fängslade han honom oupplösligt vid sig. Maria Medici, en kardinalens brorsdotter, var en af konungens första älskarinnor, och kardinalen, deraf bländad, vågade en afton yttra till drottningen: "Det är en häftig lidelse, och jag fruktar, att konungen skall vilja äkta min brorsdotter." — "Äkta?" svarade drottningen, i det hon stolt rätade sig, "vore han i stånd till denna ovärdiga handling, så skulle jag, med min andra son vid sidan,

ställa mig i spetsen för nationen och bjuda er och konungen spetsen."

Om än Mazarin var utgången ur Richelieus skola, så saknade han dock sin mästars höga ande, och han var knappt mer, än ett verktyg i drottning Annas händer. Hon innehade en egendomlig talang af människokänedom, och såg tillräckligt skarpt, för att till och med bland sina fiender uppläcka talangen. Flera gånger hade Richelieu varit nära att bringa henne på fall, och dock förklarade hon, att om han ännu lefvat, skulle han varit mäktigare än nånsin. Men i sanning, denne store statsman, hvars sträfvanen gingo ut på något högre, på en plats i världshistorien, kunde ej hafva något gemensamt med en kvinnas småaktiga intriger, som endast följde sina egensinniga nycker och sin låfänga, och han sade en gång i anledning af flera påbud, som drottningen hade uttänkt till folkets förtryck och till befastande af den absoluta thronen, dessa minnesvärda ord: "Ett sådant förfarande i femtio år och det är förbi med konungadömet i Frankrike." Ännu kort före sin död yttrade han: — "Frankrike skall en gång gå till grund genom kvinnor," och ser man, huru den af Anna och hennes minister Mazarin följda, och af Ludvig XIV och XV fortsatta politik med den skamlösaste fräckhet småningom upplöste hvarje rättvisans band och slutligen bragte folket derhän, att det i hofvet såg sin afsvarne fiende, så förvånas man öfver det träffande i Richelieus profetiska ord, och fassar vid den tanke, att millioner tappra män måtte sluta under skarprättarens bila eller på slagfältet för det, att en ränkfull och lattsinnig kvinna hundra år förut hade vågat att trampa människorätt under fötterna och laggt fröet till det franska folkets fullkomliga demoralisation.

Men som det vanligen går, — sedan Anna hade förlorat sitt inflytande, öfverlemnade hon sig till fromma botöfningar, grundlade andliga stiftelser och kloster, bland andra kyrkan *Val-de-Grace*, kom derigenom i ropet för stor helighet, dog den 22 Januari 1666 och hennes rörliga lefnad har gifvit poeterna mångt ämne till romaner och dramer, hvaribland: "Ett glas vatten" och "Musketörerna" säkert genom scenen äro våra läsare bekanta, men hvilka öfver Annas hufvud söka lägga en nimbus, som alls icke tillkommer henne. "Hon egde," skrifver en samtidig, "ingen qvinlig dygd, till och med icke kärleken; hvarje ädlare känsla gick förlorad i hennes egenkärlek, och i stället för att uppfostra sina söner till hederliga män, inympade hon på dem förakt för människor och sjelfförtroende, antände som regentinna borgarkriget, och bragte Frankrike, genom sina egennyttiga och arglistiga planer, flera gånger till branten af sin undergång."

Tillkännagifvande.

Med anledning, dels af den oförsvarliga liknöjdhet, hvarmed Rikets Ständers Bank har behandlat min genom kommersrådet Wijk gjorda framställning om värdigheten af att icke förse Bankens Sedelmynt med ett skyddsmedel mot den af mig uppfunna efterapnings-konst, och dels deraf, att herr kommersrådet Wijk sjelf icke ens bevärdigat mig något svar på min skrifvelse till honom af den 11 December förl. år (se Handels- och Sjöfarts-Tidningen No 2 af 3 Januari detta år), så ämnar jag i

Extra No 3 af Urval ur Fliegende Blätter och andra illustrerade arbeten

med det första aftrycket en tablå af olika sedelvalörer, såväl af svenskt som andra nationers pappersmynt, och derigenom vädja till den stora allmänheten, huruvida hon må finna min framställning värd att behjertas eller icke.

Detta Extra-nummer kommer att säljas i läsa nummer à 4 R:dr B:co stycket; men prenumeranter, som genast teckna sig för hela årgången (52 Nr) med 3 R:dr B:co (huru kringhäring och postförvaltare-arfvode inberäknade) erhålla så väl detta som de möjligen före Juli månad, då andra bandet tager sin början, utkommande extra-nummer gratis.

Som jag icke är sinnad att göra något lagstridigt, hvilket jag hoppas vara genom mitt förfarande i denna sak redan tillräckligt ådagalagd, så kommer endast en bit af hvarje sedel att i ofvannämnde tablå presenteras, och då många, sedan den 40-R:des Bankosedel jag i vittnes-skrifvaro gjort, blifvit mig af Banken affordrad, visat begär att få se denna sedel, tror jag mig på det närmaste gå h la nationens önskan till mötes, i det jag nu ämnar framlägga ett så eklatant bevis på farligheten af min konst.

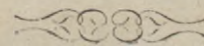
De personer eller auctoriteter, som kunna vara hågade att se på, huru öfverföringen försiggår, kunna dertill få tillståde så långt utrymmet medgifver, då de i detta afseende snarast möjligt vända sig till mig, hvarefter dagen och timman, då experimentet företages, skola, genom Götheborgsposten och Handels- och Sjöfarts-Tidningen blifva bekantgjorda.

Obs. Det följer af sig sjelft, att Gravörer eller Koppar-, Sten- och Boktryckare icke kunna få bevisat öfverföringen.

De Tidnings-redaktioner, som upptaga detta tillkännagifvande i sine tidningar och till mig insända det nummer, hvaruti detsamma blifvit upptaget, erhålla ofvannämnde Extra-nummer gratis.

Götheborg den 17 Maj 1854.

C. Petersen.

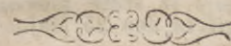
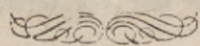

PANORAMAN,

i Ostindiska Huset,

förevisas i dag, Söndagen den 18 Maj, kl. emellan 4 och 9 eftermiddagen, med uppställning af flera nya Bataljstycken ur sista kriget i Danmark. — Slussarne vid Trollhättan. — Wadstena Slott. — Tunneln i London. — Eldsprutande Berget Vesuvius och Neapel. — Jordans Flod. — Christi Graf i Jerusalem. — Stora Kungsgatan i Brüssel. — Götheborg. — Kullens Fyr i Skåne. — Gustafsberg vid Uddevalla. — Batalje vid Flensburg. — Förskansning på Ön Als under Konung Fredrik VII:s närvaro.

Alla dessa Pastellmalningar äro på det nogaste utförda samt utmärkt väl eklärade med erforderligt antal ljus, och presentera sig för åskådarna i naturlig storlek. Entréen erlägges med 16 sk. b:ko personen, men för Barn och Tenestetolk håliten.

Anna af Österrike.

Nästa N:o utgifves den 25 Maj.

C. Petersens Officin, 1851.